

Опозиція: яка її позиція?

"Спиратися можна тільки на те, що чинить опір ..."

Стендаль

Валерій КОРНІЄНКО, доктор політичних наук, професор, завкафедрою політології і права ВНТУ

До неї більше підходять такі поняття, як "віртуальність", "фантом", "химера" тощо. Чому? Давайте розберемося.

Згідно з енциклопедією, "опозиція — протиставлення одних поглядів чи дій у політиці іншим, партія або група, що виступає врозрід з думкою більшості або з панівною думкою і висуває альтернативну політику, інший спосіб вирішення проблем".

В Україні ж всі виступають проти всіх! На жаль, істина, що "в політиці немає справжніх друзів і справжніх ворогів, а є лише інтереси..." найбільше підходить саме до нашої вітчизни. Бо наш політикум — це просто безсистемний рух за відсутності нормальної партійної системи!

З іншого боку, питання про українську опозицію нагальне. По-перше, це зворотний бік питання про українськість влади, але не про етнічне походження чи мову спілкування, а про здатність вітчизняних політиків діяти в ім'я інтересів громадян, а не лише власних. По-друге, це питання вміння визначати ці інтереси значно краще і раніше за пересічних громадян, реагувати на політичні й економічні виклики та небезпеки оптимально для України.

Всі проти всіх

Сьогодні таку річ, як "опозиція", з практичної точки зору, визначити складно.

Про більшість же давайте взагалі обличим розмову. Вона у нас настільки молода, що тільки-но починає фокусувати свої незрілі ідеологічні думки в одному напрямі. А щодо її "панівної думки", то таких в нашій політиці було стільки, що ніяких опозицій на них явно не вистачить. Та й думки ці настільки ситуативні, що голова обертом: вступати до НАТО? до ЄС? до СОТ? до ЄСП?

Потрапили, бо програли

Опозицію в Україні дуже люблять. Причому і президент, і прем'єр, і спікер. І, мабуть, не тому, що осягли грандіозну істину, що без опозиції демократія в країні кульгати-ме, що опозиція — головний контролер дій влади і до її голосу треба повсякчас дослухатися... А, може, тому, що невідомо, по який бік політичних барикад ти будеш завтра.

Що ж і кого ж вважати сьогодні опозицією? Чи можна якось її типізувати?

Сама постановка такого запитання може видатися абсурдною. Адже в країні існує, по-перше, така опозиційна сила, як Блок Юлії Тимошенко, по-друге, кілька позапарламентських, але масово представлених в органах місцевого самоврядування політичних сил, наприклад "Пора" або Українська народ-

на партія, які також маніфестують себе як опозиціонерів.

Але зважимо на те, що всі вони опинилися в опозиції, бо програли. І тому в них сильна установка на неприйняття поразки, на необхідність реваншу. Дуже розмито, чи неправда? А може, вся проблема у відсутності закону "Про опозицію"? Може, він стане панатеєю, якщо чітко виписати всі конструктивні параметри того, що називається опозицією? Та щось заважає.

Закордонний досвід

У більшості зарубіжних країн опозиційна за своєю природою діяльність окремими законами не регулюється: права опозиції забезпечуються політичними традиціями. Якщо ж все-таки говорити про права, то це доступ до ЗМІ з метою позиціонування свого альтернативного курсу. Саме ж поняття "опозиція", за винятком окремих країн з англосаксонською правовою системою, навіть не використовується, а замість нього послугуються поняттям "парламентська меншість". Опозиція там взагалі сприймається інтуїтивно, тобто ті політичні сили, які не при владі і намагаються її здобути, і є опозицією!

Існує два підходи до її визначення: загально-

національна та парламентська. Але сьогодні невідомо, до кого саме формувати опозицію: до Президента, уряду чи коаліції. Тому є сенс говорити лише про опозицію у представницьких органах влади, зокрема парламенті.

От якраз і не забарилась в цьому Юлія Володимирівна. Нещодавно у Верховній Раді України створено міжфракційне об'єднання "Парламентська опозиція", керівником якого було обрано голову БЮТ, а заступниками М.Томенка, О.Турчинова та Й.Вінського. Тимошенко пообіцяла навіть сформувати інститут опозиції і тінювий уряд як "кузню кадрів".

Власне, утворення парламентської опозиції можна вважати за її день народження в Україні, своєрідною точкою відліку.

Що робити

Але що ж необхідно для того, щоб вона запрацювала реально?

По-перше, чітко визначити принципи її побудови, а саме: а) присутність у керівництві законодавчого органу влади, на рівні представництва в керівництві парламенту та в керівництві комітетів;

б) реальна можливість повного контролю парламентської більшості та уряду;

в) реальна можливість

вільно доносити до суспільства свою альтернативну точку зору, для чого опозиція повинна мати можливість формувати порядок денний декількох пленарних днів на місяць. Також для цього потрібно закріпити за опозицією право ставити не менше половини питань на Днях уряду, а також закріпити за нею деякі парламентські комітети.

По-друге, чітко зважити і обґрунтувати необхідність самого закону "Про опозицію". З одного боку, він буде лакмусовим папірцем для влади щодо її готовності йти шляхом демократії, з іншого — може стати "стійлом" для опозиції. Тому в умовах слабкої партійної системи сьогодні, можливо, було б більш доцільно говорити про визначення статусу меншості в парламенті, внести зміни у чинне законодавство, зокрема, Регламент Верховної Ради, закон про комітети парламенту, а не дублювати багато їхніх положень в окремому законі про опозицію. Тобто права опозиції можна було б закріпити в Регламенті ВР, підвищивши його статус.

Зрештою, по-третє, почати "виховувати" у суспільній свідомості точку зору відносно того, що опозиція — не ворог влади, а колега з іншою альтернативною позицією.